60 år

den 15 maj

Gertrud Lilja

Ur hennes uppskattade produktion:

SÅ LEVA VI
6: 75, inb. 9: 25

BYBORNA
7: 50, inb. 10: —

HÖK OCH DUVA
9: 50, inb. 12: —

OVÄDRET DRAR FÖRBI
11: —, inb. 14: —

DET HEMLÖSA HJÄRTAT
10: 50, inb. 13: 75

BONNIERS

Den populäre författaren

J. B. PRIESTLEY

gästar Stockholm

Hans senaste på svenska

Ljusan dag

"Ett stycke styv berättarkonst." *Ivan Paul i M.-T.*

"Hans naturliga berättartalang har i det hela sällan framträtt mer till sin fördel." *Anders Österling i St.-T.*

11: —

BONNIERS

De affärer gå bäst som annonsera mest i D. N.

En okonventionell militär

EN NATT 1940, då ett av tyskarnas kraftigaste bombanfall pågick mot London, jaktog ställföreträdande flygstabschefen, sir *Arthur Harris*, skadespelen från flygministeriets tak såsom han brukade göra under "Blitzen". City stod i lågor och St. Paulskatedralen stack upp ur ett hav av eld. En hänadsväckande syn, säger han i sin nyutkomna bok, *"Bomber Offensive"* (Collins, 21 s.). När Harris gick ned från taket tillsammans med sin chef, Portal, yttrade han: "De är vind." Båda tänkte på den produktion av bombplan som då planerades i England. Under överskådlig tid skulle bombning från luften vara nära nog det enda sättet att bekämpa Tyskland, eftersom det ensamma England då inte kunde tänka på invasion på kontinenten.

Sedan Harris sett London brinna var han övertygad om att inget land skulle förmå uthärda ihållande kraftig bombning. Hade tyskarna kunnat fortsätta sina anfall ännu flera nätter, säger han, och återtalet bombplan verkligen nått målet, vilket de inte gjorde, så skulle de ha satt hela London i brand. Hela staden skulle ha förstörts så som Hamburg senare förstördes.

Anfallet mot Hamburg under tre nätter i slutet av juli 1943 visade på ett dramatiskt sätt vilken förödelse ett stort bombanfall kunde åstadkomma. Sammanlagt fälldes 7.196 ton bomber. Verkan av den andra nattens anfall skildrades i ett hemligt tyskt dokument, där det heter: Blandningen av explosiva kvartersbomber och brandbomber gjorde det omöjligt att bekämpa elden. Den heta luften steg uppåt med våldsam fart, med påföljd att kringliggande kallare luft sögs in mot centrum. På kort tid uppstod en eldorkan mot vilken allt mänskligt motstånd var lönlöst. Sammanlagt 74 proc. av den tätast bebyggda delen av staden förstördes. Allt arbete måste upphöra även i de oskadade delarna därför att anläggningarna för försörjningen med vatten, gas och elektricitet hade förstörts. Efter tre nätters bombning hade Tysklands näst största stad med 2 miljoner invånare praktiskt taget upphört att existera.

Sammanlagt anfölls sjuttio tyska städer av det brittiska bombflyget. Tjugutre av dessa fick 60 procent och fyrtiosex hälften av sin bebyggelse förstörd. I Hamburg ödelades 2.450 hektar och i Berlin 2.500. Dessa resultat nådde det brittiska bombkommandot trots att det först från slutet av 1944 var rustat för och ostört av andra uppgifter kunde ägna sig åt strategisk bombning i stor skala. Harris anser att om britterna hade förfogat över 1944 års bombstyrka ett år tidigare och använt den tillsammans med hela den amerikanska bombstyrkan utan avbrott för andra uppgifter, så skulle Tyskland ha besegrats enbart genom den strategiska bombningen. Det är möjligt, säger han, att något slags invasion hade krävts för att åstadkomma den slutliga kapitulationen. Men en invasion i den skala som nu var nödvändig hade inte behövt utföras. Och han betonar att det hade varit möjligt att bygga upp 1944 års bombstyrka redan ett år tidigare. Det enda som hindrade detta var att den allierade krigsledningen inte hade nog tillitro till den strategiska bombningen. Därför fick de båda äldre vapengrenarna, flottan och armén, ta i anspråk en alltför stor del av nationens krigsansträngningar och industriella kapacitet.

SIR ARTHUR HARRIS

Bombflyget distraherades från sin huvuduppgift inte bara genom stödet åt invasionen, utan också genom bekämpningen av tyska flottenheter och nödvändigheten att slå ned hotet från V-bomberna. Pansarjättarna "Bismarck" och "Tirpitz" och under krigets slutskede sex andra slagskepp och kryssare, nämligen "Admiral Scheer", "Admiral Hipper", "Schlesien", "Elbe", "Lützow" och "Köln", föll offer för flyget. Mot bakgrunden av dessa fartygs öden och sänkningarna av "Repulse" och "Prince of Wales" betecknar flygmarskalken slagskeppen som "de dyrbaraste och mest påtagligt värdelösa vapnen under hela kriget" och talar om "sea power by aircraft", flygets herravälde över havet. Det underströks ytterligare genom bombflygets sänkning av 88 låtta fiendefartyg i Le Havre och Boulogne i juni 1944, vilket var strategiskt betydelsefullare än oskadliggörandet av de gagnlösa stora fartygen, anser Harris, ty därigenom tryggades förbindelserna över Kanalen.

En sund strategisk tanke låg till grund för försöket att åstadkomma strategisk bombning med V-vapnet, framhåller Harris. Tyskarna hade beräknat att kunna avfyra 6.000 flygande bomber om dagen. Och det hade de kunnat göra, säger han, men de kom på tanken för sent. Bombflyget behärskade redan läget. Tyskarna kunde i verkligheten sända i väg bara 95 bomber om dagen, därför att tillverkningsorderna, baserna och tillförselinjerna hade bombats. Av bomberna slog två tredjedelar ned och en tredjedel träffade Stor-London. Var och en som upplevde det vet vilken prövning redan detta innebar, säger Harris. Man kan alltså föreställa sig vad ett mer än sextio gånger så kraftigt bombardemang skulle ha inneburit. London skulle ha lagts i ruiner, södra England lagts öde och kommunikationerna bringats i oordning. Invasionen hade inte kunnat utföras.

Fastän Harris gjorde hela kriget i bombflygets ledning och hur viktigt han än anser att bombflygets insats var och framför allt hur överväldigande den än kunde ha varit, om man i tid förstått vapnets betydelse, är han övertygad om att det inte kommer att vara det dominerande vapnet i nästa krig. Bombflygets plats kommer att intas av andra vapen, närmast atombomben, V-vapen, raketvapen o. dyl. Att låta på förhållandet vapen kommer i framtiden att vara lika ödesdigert som att inte ha några vapen alls, fortsätter han. Han befarar att mag dock kommer att göra det. Den som i nästa krig företräder det verksammaste vapen som då står till buds kommer att få det ändå värre än flygvapnets representanter under andra världskriget. Han kommer nämligen att ha inte bara amiralerna och generalerna, utan också flygmarskalkarna emot sig.

Man gör sig redan skyldig till misstaget att utgå från att atombomben nödvändigtvis måste föras till målet pr flyg och sluter därav att bomplan kommer att behålla sin plats i ett modernt krig. Det är möjligt att några få snabba långdistansplan kan vara lämpliga för ändamålet, säger Harris. Men mycket ändamålsenligare är att placera atomsprängämnet i ett kastvapen utan besättning, styrt av radar eller på mekanisk väg. Det allra bästa sättet kanske är att låta en legationstjänsteman, en turist eller en handelsresande anbringa det på avsedd plats, tillägger han, ty det har redan blivit och kommer att bli än lättare och enklare att tillverka atomsprängämnen liksom att dölja dem.

Vapengrenssekterism får inte förhindra att nya vapen snabbt införgat i försvaret och till fullo utnyttjas. Nelsons kanoner på 1800-talet hade samma skottvidd, samma mekanism och skötprojektiler av ungefär samma vikt som Francis Drakes på 1500-talet. Men nu för tiden kan taktik och strategi revolutioneras på ett år eller två på grund av att nya vapen uppfinns. Försvaret bör därför inte bestå av tre skilda, självständiga försvarsgrenar, armé, flotta och flyg, utan utgöra en enda enhet, en försvarsstyrka. Denna enade försvarsstyrka bör, enligt Harris, lita mer och mer på vetenskapsmännen och utnyttja de bästa vapen som vetenskapen kan ställa till förfogande. Försvarets mån skall inte sörja mer över att behöva släppa ett föråldrat stridsmedel än en vetenskapsman att nödgas överge en oriktig hypotes eller ersätta en ineffektiv och besvärlig metod med en bättre. De militära cheferna måste vara nog intelligenta och tillräckligt fria från de fördomar som alltid varit en militär yrkessjukdom för att kunna använda varje uppfinning på bästa sätt. Harris har i motsats till land- och sjömilitärer i allmänhet lika stor respekt för atombomben som de vetenskapsmän som sysslat med den och sett dess verkningar. Han framhåller att armeofficerare är benägna att förbise att moderna armeer är värdelösa utan en industriell produktionsapparat bakom dem och att den apparaten självfallet blir atombombens första mål. När denna har utförit sitt arbete kan den fientliga armén arresteras av en polisstyrka.

De vapen som den moderna vetenskapen sätter i våra händer, säger han, kommer bara att göra det slag av strategi som bombvapnet tillämpade under det gångna kriget lättare att begagna och snabbare och säkrare ge resultat; det har atombomben redan visat. Den strategin kullkastar den gamla principen att krig endast kan vinnas genom att man besegrar fiendens ...e styrkor där de är starkas... t-ståndaren besegras bäst ge... ...n-grepp på hans hemland.

Framtidens vapen, säger Harris, kommer att kunna förstöra ett lands industri under en tid som kan räknas i timmar och dagar i stället för i år.

I det nuvarande läget anser Harris att det inte finns annat att göra för England än att behålla de styrkor landet har, eller en rimlig del av dem, med de vapen som de har. Men det är inget tvivel om, fortsätter han, att för ögonblicket håller atombomben fältet. Tills vidare kan England med jämnmod ta hoteleer från vilken makt som helst i hela världen, förutsatt att det har ett antal atombomber och medel att bruka dem. Det är dock ett läge som snabbt förändras när vetenskapsmännen förser alla med de nya vapnen och med motmedel mot dem.

Harris hade i början av kriget inte lika stor aktning för vetenskapsmännens förmåga som han fick senare, när han såg, hur deras uppfinningar gång på gång hjälpte flyget ur svårigheter. Den insikt han kommit till vid krigets slut formulerar han sålunda: Lösningen av försvarsfrågan ligger i uppmuntran av vetenskapen och vetenskapsmännen. Den som vinner tillräckligt försprång på vetenskapens område kommer att ha övertaget — så länge det varar. *Frank Martin*

En diktare om Tyskland

STIG DAGERMAN: Tysk höst.
Norstedt. Pris 5:75.

DEN UNGE FÖRFATTAREN Stig Dagerman framträder i sina artiklar från Tyskland — nu i utvidgad form samlade i en bok — som en utmärkt journalist, men framför allt som en betydande diktare. Han redogör klart och sakligt för vad han sett på sin resa, men skildringen blir gripande och inträngande främst genom diktarens intensitet, blick för de enskilda människorna och förmåga att ge stämningar utan att bli sentimental eller patetisk. Bilderna av morgontimmarna i ett hem där kylan och fukten gör varje mänsklig funktion till ett äckligt lidande, av människorna som under veckor får leva i tågkupéer — utkastade från en stad och hindrade att flytta in i en annan — av de trista och meningslösa processerna om små tjänstemäns förhållande till nazismen, allt detta har en sådan kraft att läsaren för första gången tycker sig förstå hur det just nu verkligen är i Tyskland. Statistiska uppgifter, jämförelser och sådant förekommer inte alls i Dagermans bok: dessa ting är obehövliga då det gäller att främst ge ett intryck av en verklighet som i sin obyggdighet är oss så främmande.

Dagerman diskuterar inte närmare det tyska problemet från politisk synpunkt. Men han gör några viktiga påpekanden. Det är orimligt att av genomsnittstysken, som lever i svält, kröld och hopplöshet och vars enda intresse blir att klara sig från dag till dag, kräva en levande känsla för demokrati eller över huvud någon annan politisk attityd än önskan om en snar materiell förbättring. Vanliga moraliska termer blir overkliga och meningslösa då nöden är så fruktansvärd som i dagens Tyskland. "Det är inte riktigt att säga, som en välnärd fältpräst från Kalifornien sade över sin biffstek på Nordexpressen, att Tyskland är ett land som alldeles saknar moral. Det är bara så att i nödens Tyskland har moralen fått en alldeles ny dimension, som gör att ovana ögon över huvud inte lägger märke till att den finns. Denna nya moral hävdar att det finns förhållanden då det inte är omoraliskt att stjäla, eftersom stölden under dessa förhållanden i första hand betyder en rättvisaro fördelning av det som finns och inte att beröva någon annan hans egendom, lika lite som svarta börs-handel och prostitution är omoraliskt när de har blivit de enda medlen att överleva." Att av detta folk fordra en känsla av kollektivt ansvar för kriget och grymheterna under kriget är orättvist redan därför att de avskyvärda handlingarna begicks av ett mindretal personer, av vilka de flesta endast lydde order. Det är statstyrelsens förmåga att behärska individernas handlingar som är det väsentliga. Om statens rätt härtill erkännes, "visar det sig snart att den stat som kräver lydnad har medel till att förfogande att framtvinga lydnad också i det mest mothjärdande. Lydnaden mot staten är odelbar".

I utformningen av tankar som dessa tycker man sig skymta något slags anarkistisk åskådning hos författaren. Den kommer också fram i en benägenhet att inte engagera sig politiskt, i en reserverad hållning mot dem som i en nyorientering av segermakternas politik ser räddningen för Tyskland och Europa. Denna tendens att ställa sig utanför, att i ett stort ideologiskt perspektiv söka skydd mot kravet att ta ställningstagande i nuet, är det enda mindre tilltalande draget i en från flera synpunkter lysande bok.

Herbert Tingsten

Frågetimme ger militärkontakt

En "frågetimmes"-institution håller på att organiseras på Sörmlands pansarregemente i Strängnäs, och den 29 maj skall den första frågetimmen bli av — om det kommer in några frågor, meddelar initiativtagaren till detta senaste försök att nå god kontakt mellan ledning och manskap i det militära regementschefen, överste Cavalli.

— Meningen är att det inte skall behöva bli några irritationer därför att manskap — eller för all del befäl — inte är fullt insatta i olika detaljbestämmelser, anordningar och beslut, det hela är alltså lagt på informationens bas, berättar översten. An så länge har emellertid inte några frågor kommit in — de skall avfattas skriftligt, och fristen går ut den 21. Under frågetimmen kan det efter besvarandet av frågorna bli diskussion om detaljer, skriftligheten har vi valt för att få bättre stomme för arrangemanget. Om det blir något av!

I samma avsikt har vi ordnat med fast mottagningstid för de av personalen som skulle vilja tala med mig i någon fråga. Men hittills har jag fått sitta och vänta förgäves på fredagarna — pojkarna har förstås inte legat inne mer än någon månad, så bekymren kanske kommer!

Odödlighet oviss, tron bör vara fri

Serien av personliga ståndpunktstaganden till odödlighetsproblemet som publicerats i Dagens Nyheter har väckt intresse hos åtskilliga läsare, som även sänt in egna bidrag, vilka emellertid på grund av pappersransonering och utrymmesbrist inte kunnat införas. Diskussionen, där både troende och icke-troende fått göra sig hörda, skulle kunna avslutas med ett neutralt inlägg, som, trots sin korthet, kan sägas sammanfatta vad man vet — och inte vet — i saken.

— Handlingar, ja, enhart beslut som fordrar viljeuppbåd, och sinnesrörelser som sorg eller glädje, vållar trötthet genom en materiell energiförbrukning utöver det rena vegeterandet, varför man inte kan anse uteslutet att "materia" kan omvandlas i "själ", säger överstelöjtnant Evald Beckman, Vaxholm. — Existentialisten anser att människan som personlighet är summan av sina handlingar. Det är inte givet att denna summa förintas med den materiella döden. Man kan i alla händelser ingenting veta därom. A andra sidan tycks liv efter döden förutsätta liv före födelsen, dvs. e.s preexistens. Då vi inte har minsta minne av någon sådan, är en personlig odödlighet inte sannolik. Tron på den blir vara fri, fri som en dröm eller ett önsketänkande. Men att hävda denna tro som ett annat slag av vetande, av högre eller samma vinhetsgrad som bevisade fakta, är att låta den undergräva sig själv. Liksaså att göra den till ett salighetsvillkor, vare sig den skall anses som en dygd eller ej.

Allt om våra fåglar

får Ni veta i den nu utkomna nya omarbetade upplagan av

FÅGELBOKEN

av Professorn vid Naturhistoriska Riksmusee HJALMAR RENDAHL

580 sidor **582** illustrationer varav **135** i flerfärgstryck

"En fågelbok av ny typ och modernt snitt, nyttig både för nybörjaren och för den mera erfarna ornitologen . . . Färgerna på planscherna äro korrekta och helhetsintrycket naturligt".
Docenet P. Palmgren i Ornis Fennica.

Pris häft. 28:—, i helt klotband 35:—, i halvfranskt band 45:—.

Ett oskattbart uppslagsverk för varje naturvän

Tiden.

Från ..... bokhandel eller Tidens förlag, Stockholm, beställer undertecknad härmed 1 ex. Rendahl FAGELBOKEN inb. i helt klotband 35:—, i halvfr. band 45:— att betalas med kr. 5:—.
Verket skall levereras fraktfritt.

..... den 1947

Köparens egenhändiga namnteckning.

Bostad: ..... DN

Thriller i toppklass!

VALENTINE WILLIAMS

HEMLIGHETEN PÅ ARKWOOD

Ett gammalt engelskt herresäte är den tjusande bakgrunden till en serie oförklarliga mord. Författarnamnet Valentine Williams garanterar för att läsaren hålles i spänning från den första sidan till den sista.

Pris 7:50

P.S.
Ej för läsare med svaga nerver.

Gebers

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.